

MTÜ Uniküla Kogukonna Selts
unikula.kogukonna.selts@gmail.com

Teie 29.06.2026

Meie 09.07.2026nr 12.2-1/2769-2

Järelevalvemenetluse alustamata jätmine

Austatud proua Hurt

MTÜ Uniküla Kogukonna Selts nimel Rahandusministeeriumile esitatud pöördumises juhtisite meie tähelepanu Valga Vallavalitsuse, registrikood 75020983, (edaspidi ka: hankija) alla lihthanke piirmäära jääva eeldatava maksumusega riigihankele "Täiendav rohevõrgustiku eksperthinnangu koostamine Valga valla tuulepargi eriplaneeringule" (edaspidi ka: riigihange või väikehange). Märkisite, et hankija diskrimineeris väikehanges hindamiskriteeriumide kohaselt majanduslikult soodsaima (madalaima hinnaga) pakkumuse esitanud füüsilisest isikust pakkujat, lükates tema pakkumuse tagasi üksnes seetõttu, et pakkujaks oli füüsiline isik. Edukaks tunnistatud pakkumus, mille esitas äriühing, oli füüsilise isiku pakkumuse maksumusest oluliselt kallim. Nimetatus nägite riigihangete seaduse (RHS) § 4 lg 1 eiramist ning irdumist RHS § 3 p-des 1 ja 5 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtetest.

Pöördumisele lisatud riigihangete vaidlustuskomisjon (VAKO) 26.06.2026 otsusest nähtuvalt on hankija sõlminud edukaks tunnistatud pakkumuse esitanud äriühinguga hankelepingu. VAKO leidis, et hankeleping on kehtivalt sõlmitud, sest esiteks ei ole RHS-is ette nähtud väikehanges hankelepingu sõlmimiseks kohustuslikku ooteaega, mille järgimata jätmine tooks kaasa lepingu tühisuse, ja teiseks ei takistanud praegusel juhtumil hankelepingu kehtivat sõlmimist ka vaidlustuse esitamine. Nimelt esines vaidlustuses (kõrvaldatavaid) puudusi, mistõttu VAKO ei pidanud teatama edukale pakkujale kui kolmandale isikule vaidlustuse esitamisest ja edastama talle vaidlustuse koopiat (RHS § 194 lg 2). Piisas hankija teavitamisest (RHS § 194 lg 3), kuid hankija oli lepingu allkirjastanud juba enne VAKO-lt teate saamist. Põhjusel, et puudustega vaidlustuse esitamisel ei teavitata vaidlustuse esitamisest kolmandaid isikuid, ei saanud ega pidanud kolmas isik hoiduma hankelepingu sõlmimisest (allkirjastamisest). Eelnevas järeldas VAKO, et sõlmitud hankeleping ei ole RHS § 194 lg-st 4 tulenevalt tühine, mis ühtlasi tingis hankelepingu sõlmimisele eelnevate hankija otsuste peale esitatud vaidlustuse läbi vaatamata jätmise (vt VAKO 26.06.2026, nr 137-26/-, p-d 5.1-5.5 ja 6).

Halduskohtumenetluse seadustiku (HKMS) § 270 lg 1 kohaselt võis VAKO otsuse peale esitada kaebuse halduskohtule 10 päeva jooksul otsuse avalikult teatavaks tegemisest arvates. RHS § 200 lg 4 sätestab, et VAKO otsus jõustub pärast kohtusse pöördumise tähtaja möödumist, kui ükski menetlusosaline ei esitanud kaebust halduskohtusse. VAKO otsuse osalisel vaidlustamisel jõustub otsus osas, mis ei ole seotud edasikaevatud osaga. Rahandusministeeriumile ei ole teada, et VAKO otsust oleks halduskohtus vaidlustatud.

Rahandusministeerium käsitleb Teie pöördumist järelevalveteatena RHS § 207 tähenduses. Järelevalveteade ei ole haldusmenetluse seaduse (HMS) § 14 lg 1 kohaseks taotluseks ning järelevalveteate esitaja ei ole taotleja ehk menetlusosaline (HMS § 11 lg 1 p 1) võimalikus järelevalvemenetluses. RHS § 207 lg 1 sätestab, et järelevalveteade on pöördumine, mis osutab RHS-i rikkumisele ja millele kohaldatakse märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seaduses (MSVS) märgukirja kohta sätestatud. MSVS § 2 lg 1 p-de 1-2 kohaselt on märgukiri isiku pöördumine, millega isik teeb adressaadile ettepanekuid asutuse või organi töö korraldamiseks või valdkonna arengu kujundamiseks või annab adressaadile avaliku elu ja riigivalitsemisega seotud teavet. Märgukirjale vastatakse reeglina kuni 15 kalendripäeva jooksul selle registreerimisest ning lähtuvalt vastamise keerukusest võib vastamise tähtaega pikendada kuni kahe kuuni (MSVS § 6).

RHS § 180 p-ga 6 ja § 203 lg-ga 1 on seadusandja teinud Rahandusministeeriumile ülesandeks teha riiklikku ning haldusjärelevalvet RHS-i ja selle alusel kehtestatud õigusaktide täitmise üle. Olukorras, kus hankeleping on sõlmitud, ei ole juhtumipõhise järelevalvemenetluse läbiviimine enam võimalik. Vastavalt RHS § 205 lg 1 p-le 1 võib Rahandusministeerium järelevalvemenetluse alustada põhjendatud kahtluse korral §-s 207 sätestatud järelevalveteate põhjal või mõnel muul ajendil, kui on küllaldaselt andmeid, mis viitavad RHS-i rikkumisele, ja puuduvad § 206 lg-s 1 nimetatud asjaolud. RHS § 206 lg 1 p 4 järgi on riigihanke menetluse lõppemine absoluutne menetlustakistus. Vastavalt RHS § 73 lg 3 p-le 1 lõpetab hanke- või raamlepingu sõlmimine hankemenetluse. Riigihanke menetluse lõppemine hankelepingu sõlmimise korral kohaldub analoogia korras ka väikehanke menetlustes. Hankijale täitmiseks kohustusliku ettekirjutuse tegemine on RHS § 208 lg-te 1 ja 2 kohaselt samuti võimalik üksnes kuni hanke- või raamlepingu sõlmimiseni. Hankelepingu sõlmituse korral on riigihanke menetlus, sh väikehanke menetlus, pöördumatult lõppenud ning riigihanke menetluses hankija tehtud võimalikke minetusi ei saa enam tagantjärele kõrvaldada ja seepärast ei oleks pärast hankelepingu sõlmimist juhtumipõhiselt järelevalvemenetluse läbiviimine enam eesmärgipärane ega põhjendatud.

RHS § 202 lg 1 sätestab, et riigihanke korraldamisel, hankelepingu sõlmimisel või muutmisel hankija tekitatud kahju hüvitamiseks võib esitada taotluse hankijale riigivastutuse seaduses (RVastS) sätestatud korras, taotluse VAKO-le käesolevas seaduses (RHS-is) sätestatud korras või kaebuse halduskohtule HKMS-is sätestatud korras. Kui füüsilisest isikust pakkuja, kelle pakkumus lükati tagasi, leiab, et temaga jäi hankeleping sõlmimata hankija õigusvastase otsuse tõttu, siis võib tal olla õigus esitada RHS § 185 lg 6 alusel VAKO-le kahju hüvitamise taotlus (tingimusel, et ta on õigeaegselt vaidlustanud hankija otsuseid või riigihanke alusdokumente, kui tal oli see võimalus olemas). Kahju hüvitamise taotlusega võib nõuda hankija õigusvastase otsuse või riigihanke alusdokumentide tõttu tekkinud kahju hüvitamist (RHS § 190 lg 5). Kahju hüvitamise taotluse läbivaatamise käigus hindab VAKO hankija otsuse või riigihanke alusdokumendi õiguspärasust (RHS § 190 lg 9).

Järelevalveteates on rahaliste vahendite säästliku ja otstarbeka kasutamise olulisust põhjendatud asjaoluga, et hankelepingu täitmist rahastatakse Euroopa Liidu Next Generation EU vahenditest (meetme "Kohalike omavalitsuste võimestamine roheliste investeringute tegemisel" projekt "Valga valla tuuleparkide kavandamiseks vajaliku eriplaneeringu menetluse võimestamine"). Sellega seoses peame vajalikuks selgitada, et RHS § 203 lg 3 kohaselt ei saa Rahandusministeerium teha järelevalvet hankija tegevuse otstarbekuse kontrollimiseks ega hankija otsuste ja toimingute tulemuslikkuse hindamiseks.

Ühtlasi ei kuulu Rahandusministeeriumi nimel riigihangete õiguspärasuse üle järelevalvet tegeva riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakonna võimkonda järelevalve tegemine välisvahendite kasutamise tingimuste kohase täitmise üle. Regionaalministri 12.07.2023 määruse nr 43 "Kohalike omavalitsuste võimestamine roheliste investeringute tegemisel" § 16 lg 1 p-de 1 ja 4 alusel on vahendusasutusel õigus teostada järelevalvetoiminguid projekti tulemuste saavutamise ja toetuse eesmärgipärase kasutamise osas ning nõuda toetus tagasi kooskõlas taaste- ja vastupidavuskava määruse §-s 11 sätestatuga (vt ka § 19).

Vabariigi Valitsuse 29.11.2021 määruse nr 108 "Taaste- ja vastupidavuskava elluviimise korraldus ja toetuse andmise üldtingimused" (edaspidi: taaste- ja vastupidavuskava määrus) § 5 lg 2 sätestab, et kui toetuse saaja on hankija RHS-i tähenduses, on ta toetuse kasutamisel kohustatud järgima RHS-i. Toetuse tagasinõudmine ja tagasimaksmine on reguleeritud taaste- ja vastupidavuskava määruse §-s 11, mille lg 1 p 1 kohaselt on vahendusasutusel õigus teha taotluse rahuldamise otsuse täielikult või osaliselt kehtetuks tunnistamise otsus või projektile eraldatud toetus tagasi nõuda proportsionaalselt rikkumise ulatusega muu hulgas siis, kui toetuse saamise või kasutamisega seotud kohustust või nõuet ei ole osaliselt või täielikult täidetud. Kõnealuse toetusmeetme puhul on taaste- ja vastupidavuskava määruse § 3 p-s 4 nimetatud vahendusasutuseks Riigi Tugiteenuste Keskus. Seega, kui järelevalveteate esitajal on andmeid selle kohta, et Valga Vallavalitsus on rikkunud toetuse saamise või kasutamisega seotud kohustusi, soovitame Teil pöörduda vastavasisulisel märgukirjaga Riigi Tugiteenuste Keskuse poole.

Lähtudes eeltoodust ning juhindudes RHS § 205 lg 1 p-st 1, § 206 lg 1 p-st 4 ja lg-st 3, teatame, et Rahandusministeerium ei alusta MTÜ Uniküla Kogukonna Selts esitatud järelevalveteate ajendil järelevalvemenetlust Valga Vallavalitsuse poolt alla lihthanke piirmäära jääva eeldatava maksumusega läbiviidud riigihanke menetluse "Täiendav rohevõrgustiku eksperthinnangu koostamine Valga valla tuulepargi eriplaneeringule" üle.

Vaatamata järelevalvemenetluse alustamata jätmisele täname Teid esitatud pöördumise eest. Analüüsimine laekunud teavet ning arvestame sellega tulevikus riskimaatriksi ja valimipõhise järelevalve tööplaanide koostamisel. Samuti kaalub Rahandusministeerium vajadust pöörduda Valga Vallavalitsuse poole RHS §-s 210 ette nähtud vormis soovituskirjaga selgitamaks riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid, mida hankija on kohustatud järgima ka väikehankena läbiviidavas riigihanke menetluses.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Tarmo Porgand
riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakonna juhataja

Mihhail Antonov 5885 1448
Mihhail.Antonov@fin.ee